

Governance Accountability Project
Projekat upravne odgovornosti

PROCJENA UTICAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Upravljanje otpadom

Kingdom of the Netherlands

PROCJENA UTICAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Upravljanje otpadom

Mišljenja koja su izražena u ovoj publikaciji predstavljaju isključivo mišljenje autora, i ne moraju nužno odražavati stavove Američke agencije za međunarodni razvoj, Vlade Sjedinjenih Američkih Država, Švedske agencije za međunarodni razvoj i saradnju, Vlade Švedske ili Vlade Kraljevine Holandije.

SIDA – PROCJENA UTICAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Upravljanje otpadom

Općina:

Naziv projekta:

Upitnik dostavio/la:

Razmišljati lateralno

Razmisliti da li će to na različite načine utjecati na različite društvene skupine. Kakvi će učinci biti na žene, muškarce, djecu i starije osobe, kao i na društvene i etničke skupine?

U zavisnosti od toga gdje se stvara, otpad se može dijeliti na, naprimjer, otpad iz domaćinstava, industrijski otpad i bolnički otpad. U svim ovim kategorijama ima opasnog, kao i organskog otpada i može se sastojati od mješovitog ili homogenog otpada.

Cilj podrške u ovoj oblasti trebao bi biti da se smanji količina otpada, poveća stepen recikliranja i osmisle održiva rješenja za problem otpada.

SIDA može podržati sljedeće: razvoj institucija, podizanje svijesti, tehničke studije i pilot projekte. Podrška se može dati, naprimjer, u obliku programa obuke, razmjene iskustava te stručne podrške u oblasti planiranja otpada i strateškog razvoja.

Da li je u projektnoj dokumentaciji ili dokumentu procjene utjecaja na okoliš jasno navedeno da li će, i kako – projekat:

Opća/sveobuhvatna pitanja

Da li će projekat...

- poštivati ili kršiti relevantne međunarodne sporazume i konvencije kao što je Konvencija o klimi¹, Protokol iz Montreala², Konvencija iz Bazela³, te Konvencija iz Londona⁴?
- uključiti razvoj istraživanja i/ili metoda koji se odnosi na okoliš i održivi razvoj?
- preporučiti materijale⁵ sa najmanjim mogućim negativnim utjecajima na okoliš?
- identificirati skupine ljudi i ekosisteme koji su naročito izloženi utjecajima projekta?
- imati učinak u smislu da se osmisle i uvedu alternativne i u dugoročnom smislu profitabilnije (ekonomske, društvene i /ili okolišne) metode korištenja prirodnih resursa?
- podstaći i dovesti do šire diskusije, razmjene informacija i koordinacije između ministarstava i nadležnih vladinih tijela i na centralnom i na lokalnom nivou za održivi razvoj u sektoru?
- dati lokalnom stanovništvu odgovornost za upravljanje prirodnim resursima koje oni koriste lokalno?
- koristiti ekonomsku analizu za okoliš za obračunavanje projektnih finansija? Da li će projekat, naprimjer, internalizirati troškove utjecaja na ljudska bića i okoliš, kao što je gubitak prednosti ekosistema⁶ (takozvane eksternalije), u ukupne troškove projekta?
- dati doprinos aktivnostima koje osiguravaju samo kratkoročnu ekonomsku dobit i koje se ne osvrću na dugoročni održivi razvoj i egzistenciju budućih generacija?
- sadržavati komponentu za praćenje provedbe projekta i za kontrolu nakon provedbe projekta?

Ljudska bića

Da li će projekat...

- utjecati na uslove života lokalnog stanovništva (nastanjene i nomadske skupine), naprimjer, na mogućnosti koje im se pružaju da se odsele ili da koriste prirodne resurse unutar ili van konkretnog projektnog područja?
- utjecati na egzistenciju ili skupine u društvu koje su već ugrožene i/ili su pod pritiskom?
- utjecati na trenutno korištenje vlasničkih prava na zemlju? Da li će projekat dovesti do sukoba zbog korištenja zemljišta (naprimjer, poljoprivrednog zemljišta)?
- promijeniti zdravstveni status ljudi koji žive u blizini, koji se dosele u to područje ili se pak moraju odseliti? Da li će, naprimjer, doći do porasta ili smanjenja rizika od nesreća, slučajeva trovanja i širenja bolesti kao što su HIV/SIDA, tifus, kolera, dizenterija, bilharzija, malarija i bolest spavanja, a kao posljedica zagađenja, ili sanitarnih uslova, i/ili obrazaca ponašanja? Da

¹ Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, također poznata i kao Konvencija o klimi ili UNFCC, ima za cilj stabiliziranje emisije stakleničkih plinova na nivou koji sprečava njihove štetne učinke na klimatski sistem. U ovom kontekstu, staklenički plinovi uključuju ugljen dioksid, metan, dušikov oksid, hidrofluorokarbone (HFC), perfluorokarbone (PFC) i sumporni heksafluorid. Zvanična web stranica Konvencije o klimi je <http://unfccc.int/>.

² Protokol iz Montreala o tvarima koje oštećuju ozonski omotač sada definira 96 hemikalija u sljedećim skupinama: CFC, ostali CFC, HCFC, haloni, ugljikovi tetrakloridi, i,i,i trikloretani, metil bromidi, HBFC i bromoklorometan. Emisije ovih hemikalija povećavaju štetnu insolaciju UV zraka koje mogu uzrokovati rak kože i sljepilo kod životinja i ispašu. Za više informacija, vidi www.unep.ch/ozone/index-en.shtml.

³ Ciljevi Konvencije iz Bazela su nadzor i smanjenje prekograničnog prometa opasnog otpada, sigurno odlaganje opasnog otpada i podrška zemljama u razvoju u upravljanju otpadom koji nije opasan po okoliš.

⁴ Svrha Konvencije iz Londona je sprečavanje onečišćenja mora potapanjem opasnog otpada.

⁵ SIDA je sačinila smjernice za ekološki prihvatljiv proces nabavke: "Politika SIDA-e za ekološki prihvatljivu nabavku – za partnere s kojima sarađuje – 2002".

⁶ Prednosti ekosistema mogu se opisati kao sve prednosti prirode koje se mogu smatrati korisnim za ljudsko društvo. Ove prednosti se, naprimjer, odnose na: proizvodnju hrane, stabilizaciju klime, ekociklus hranjivih tvari, pročišćavanje vode, te razgradnju zagađivača.

li je dat opis zdravstvenih problema koji će se javiti nakon projekta? Da li šira populacija ima pristup mjestima na kojima se odlaže otpad?

- rješavati probleme u vezi sa, naprimjer, neugodnim mirisima, pacovima, muhama i drugim insektima?
- rješavati moguće kulturne tabue, naprimjer, da se ne odlaže otpad unutar objekta (dok se čeka odvoz) ili da se ne dozvoli ljudima da uđu u dvorište da bi pokupili otpad?

Kulturno okruženje

Da li će projekat...

- utjecati na lokacije od arheološkog interesa i na mjesta od historijske vrijednosti?
- utjecati na kulturna središta i druga mjesta od vjerskog i etničkog značaja?
- utjecati na očuvanje i održivo korištenje starih ili vrijednih zgrada, kao i starih infrastrukturnih objekata kao što su ceste, mostovi, brane, terase, itd.?
- utjecati na okruženja od posebne vrijednosti, uključujući kulturne znamenitosti?
- smanjiti pristupačnost i otežati korištenje, kulturnih okruženja, ili će dovesti do poboljšanja u tom pogledu?
- dovesti do nepovratnih posljedica, naprimjer, uništavanja zgrada ili gradnje na arheološkim otkrićima ili činjenja drugih promjena ovog tipa?

Biološka raznolikost

Da li će projekat...

- utjecati na važne ili osjetljive ekosisteme, naprimjer, na područja koja su pokrivena prirodnom vegetacijom, ili će obnoviti ekosisteme ovog tipa? Da li su, naprimjer, lokacije mogućih odlagališta otpada opisane? Bitno je da se odlagališta otpada ne nalaze u blizini, naprimjer, šume mangrova i močvarnog tla ili nekih drugih ekološki osjetljivih područja.
- doprinijeti ili otežavati uvođenje novih vrsta (životinja, ptica i insekata) na dato područje, a koje nije njihovo prirodno stanište?

Zemljište, voda i zrak

Da li će projekat...

- koristiti relevantne tehnologije čišćenja vezano za, naprimjer, brane, kruženje lužnate vode, aktivni mulj, biofiltere, anaerobne filtere ili irigaciju?
- utjecati na kvalitet površinskih i podzemnih voda, naprimjer, zbog curenja lužnate vode?
- obuhvatiti rješavanje pitanja lužnate vode? Da li je dat opis mjesta gdje se zaustavlja lužnata voda od odlagališta otpada? Lužnata voda obično sadrži organske materijale, željezo, teške metale i eventualno toksične tvari koje se nalaze na smetlištu.
- imati učinke na zemljište i vodu kao što je eutrofikacija i povećanje potrošnje kisika i u površinskim i u podzemnim vodama? Da li su ove pojave bile predmet analize u procjeni utjecaja na okoliš?
- imati učinke na zemljište i vodu koji mogu dovesti do nestanka prirodne flore i ribljih vrsta iz obližnjih jezera i vodnih tokova? Da li je ovo opisano u procjeni utjecaja na okoliš?

- doprinijeti efektu staklenika? Kada se otpad raspadne bez kisika, stvaraju se metan i ugljen dioksid. Oba ova plina doprinose efektu staklenika (metan oko dvadeset puta više od ugljen dioksida po jedinici zapremine). Da li projekat uključuje metode za smanjenje ovoga?
- obuhvatiti spaljivanje otpada koje emituje kisele plinove (kao što su hidroklorna kiselina, sumporni oksidi i dušikovi oksidi) i/ili poliaromatske hidrougljike i dioksine koji su štetni po zdravlje? Da li projekat predviđa metode za smanjivanje emisija?

Hemikalije i upravljanje otpadom

Da li će projekat...

- uključiti otpad koji je štetan i za okoliš i za zdravlje (toksičan, teško razgradiv i/ili bioakumulirajući)? Da li postoje planovi o tome na koji način će se ukloniti ovaj otpad?
- držati različite vrste otpada odvojeno, u zavisnosti od njihovih svojstava?
- koristiti mogućnost recikliranja ili spaljivanja u energetske svrhe?
- osmisliti metode uz pomoć kojih bi se sav mulj, hranjive soli, otpad iz kanalizacije ili drugi otpad, naprimjer, otpad iz domaćinstava i građevinski materijal, vraćao u ekociklus ili uklanjao na okolišno prihvatljiv način?
- uključivati veliki ili mali rizik da će se hemikalije i/ili opasan otpad proširiti nenamjerno, naprimjer, putem zraka, vode ili hranidbenog lanca? Do ovoga može doći ili korištenjem ili zbog loših objekata za skladištenje ili neuslovnih objekata za uništavanje otpadnih proizvoda. Da li ovo znači da je veliko područje izloženo hemikalijama?
- dati doprinos situaciji u kojoj neobučeno osoblje rukuje hemikalijama i/ili opasnim otpadom, ili će dati doprinos obučavanju osoblja u pogledu hemikalija i/ili upravljanja otpadom i osigurati im zaštitnu opremu i uslovne objekte za skladištenje hemikalija i otpada?
- uključivati akutne i/ili dugoročne rizike po zdravlje osoba koje dolaze u dodir sa hemikalijama i otpadom, za njihove porodice ili za ljude koji žive na datom području, ili pak smanjiti rizike ovog tipa?

Ako postoje indikacije utjecaja na okoliš: da li, u takvim slučajevima, postoje prijedlozi mjera kojima će se umanjiti negativni utjecaji na okoliš i/ili optimizirati pozitivni utjecaji?

Pokazatelji

Ovo su samo primjeri pokazatelja. Odabрати pokazatelje za konkretan slučaj.

• Količina otpada i vrste otpada (npr. otpad iz domaćinstva, građevinski ili industrijski otpad – otpad koji je opasan po zdravlje i okoliš trebao bi se izdvojiti). • Stepent recikliranja i u koju svrhu (procent ukupno proizvedene količine). • Količina otpada iz domaćinstava koja je proizvedena <i>per capita</i>. • Površina područja koja je kontaminirana opasnim otpadom. • Omjer sredstava koji je namijenjen za upravljanje otpadom. • Količina lužnate vode (odlagališta). Kako se tretira? (Kemijska analiza lužnate vode). • Za peći za spaljivanje otpada – kontrola dimnih plinova i količine pepela i koji je njihov tretman.